

Nader onderzoek vleermuizen, huismus, gierzwaluw steenuil, kerkuil en marterachtigen Jan Hooglandstraat 31, Olst

Projectgegevens

Opdr. gvr.: Nikkels Projecten bv

Project: Sloop fabriekspand en realisatie woonwijk

Betreft: Vervolgonderzoeken fauna

Locatie: Jan Hooglandstraat 31 te Olst

Opgest.: Ruimte voor Advies te Vaassen

Contact: 06 83222610, mossink@ruimtevooradvies.nl

Datum: 27 juni 2019

1. Aanleiding en doel

Onderhavige rapportage beschrijft de werkwijze en resultaten van nader onderzoek naar diverse beschermde soorten en soortgroepen uitgevoerd op de locatie Jan Hooglandstraat 31 te Olst, gemeente Olst-Wijhe. Het bestaande pand heeft dienst gedaan als fabriekspand met kantoorruimtes, productiehallen en loodsen. Afgelopen jaren verhuurde men het pand en is het in gebruik geweest door diverse bedrijven. Sinds april 2019 staat de bebouwing grotendeels leeg. In de toekomst sloopt men het in z'n geheel en daarvoor in de plaats worden een aantal woningen gebouwd. Langs de noord- en oostrand van het pand zijn houtsingels met voornamelijk Ruwe berk en Gewone es aanwezig met braamstruweel en inheemse struiken. Langs het noordoostelijk deel van het plangebied liggen percelen agrarisch grasland dat wordt beweid door rundvee. Deze percelen behoren eveneens tot het plangebied en worden net als de rest van het terrein omgevormd tot woonwijk.

In april 2018 heeft J. Mossink BSc, ecooloog van bureau Ruimte voor Advies, een ecologische quickscan uitgevoerd om mogelijke effecten op beschermde natuurwaarden in kaart te brengen. Daaruit bleek dat de bebouwing in potentie geschikt is als vaste rust- en voortplantingsplaats van gebouwbewonende vleermuizen, huismus, gierzwaluw, en steenmarter. Struweel en houtsingels zijn geschikt leefgebied voor marterachtigen. Het gebouw is toegankelijk voor uilen maar hoge, donkere en tochtvrije broedruimtes ontbreken. Als roestplaats is het wel geschikt. Daarnaast is het grasland in potentie matig geschikt als jachtgebied van met name de kerkuil. Kortbegaasde weiden ontbreken waardoor het grasland voor steenuil weinig geschikt is.

Afb. 1.1: Luchtfoto van de onderzoekslocatie aan de Jan Hooglandstraat 31 te Olst (rood kader). Bron: PDOK-luchtfoto 2017

Afb. 1.2: Globale ligging onderzoeksgebied (rode cirkel). Bron: PDOK-luchtfoto 2017.

Afb. 3.1: Beeld van het fabriekspand met de bijgebouwen.

Afb. 3.2: Stenen muren en ander metselwerk kan geschikt zijn als verblijfplaats vleermuizen.

Afb. 3.3: Metselwerk aan de bovenzijde van de fabriekshal.

Afb. 3.4: Beeld van het groen op het terrein met op de achtergrond de fabriekshal.

Afb. 3.5: Beeld vanaf het omringende grasland.

2. Onderzoeksmethoden

Vleermuizen

Om vast te stellen of vleermuizen gebruik maken van het pand en het terrein is gericht onderzoek uitgevoerd conform de richtlijnen van het Vleermuisprotocol 2017 (opgesteld door o.a. Netwerk Groene Bureaus en Zoogdiervereniging). Dat wil zeggen vijf gerichte, nachtelijke veldbezoeken in geschikte periodes (drie keer in de periode 15 mei -15 juli en twee keer tussen 15 augustus- 30 september) en bij gunstige weersomstandigheden om aanwezigheid van vaste, jaarrond beschermde zomer-, kraam- en paarverblijven van gebouwbewonende vleermuizen te onderzoeken. Voor een massawinterverblijf is het gebouw ongeschikt. Beperkte aantallen overwinterende vleermuizen zijn tijdens milde winters niet uitgesloten. Te verwachten soorten die in de omgeving voorkomen zijn met name gewone en ruige dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis. Verblijfplaatsen van boombewonende soorten zijn uitgesloten door het ontbreken van holtes, scheuren of losse stukken schors bij de bomen op het terrein. Naast verblijfplaatsen zijn ook de functies 'foerageergebied' en 'vliegroute' onderzocht.

De inventarisaties zijn uitgevoerd door J. Mossink, ecooloog van bureau Ruimte voor Advies, samen met P. Otten en L. Grote Gansey, als zelfstandig natuur- en landschapsdeskundigen ingehuurd door bureau Ruimte voor Advies. Deze drie personen zijn tevens vleermuisdeskundigen. Alle inventarisatierondes zijn met tenminste twee personen uitgevoerd om tegelijkertijd de voor- en achterzijde van het pand te kunnen overzien. Hiermee wordt voldaan aan de eis dat op ieder moment tenminste 75% van het te onderzoeken gebied te overzien is. Voor het vleermuisonderzoek is gebruik gemaakt van batdetectors met opnamefunctie (Pettersson d240x & Petterson M500, in combinatie met Echo Meter Touch 2 Pro), verrekijker en zichtwaarnemingen.

Tabel 2.1 Overzicht inventarisatiemomenten vleermuizen Jan Hooglandstraat 31, Olst

Datum	Periode-Temp-Weer	Doelsoort inventarisatie
07 jun 2018	03.15-05.20, 14°C, bewolkt, NO1	Vleermuis zomer-/kraamverblijf
10 jul 2018	22.00-00.00, 17°C, licht bewolkt, NW3	Vleermuis zomer-/kraamverblijf
27 aug 2018	21.45-23.45, 14°C, licht bewolkt, NNW1	Vleermuis paar-/baltsverblijf
17 sep 2018	21.00-23.15, 16°C, helder, Z2	Vleermuis paar-/baltsverblijf
26 jun 2019	22.00-00.00, 27-25°C, helder, Z1	Vleermuis zomer-/kraamverblijf

Steenuil en kerkuil

Voor het uilenonderzoek zijn drie gerichte inventarisaties uitgevoerd (zie tabel 2.2). Voor het steenuilonderzoek zijn richtlijnen van de laatste versie van de Soortinventarisatieprotocollen Netwerk Groene Bureaus gevolgd, voor het kerkuilonderzoek de richtlijnen van het Kennisdocument Kerkuil van BIJ12. De inventarisaties zijn uitgevoerd door J. Mossink. De inventarisaties zijn voor steenuil uitgevoerd door middel van hardop afspelen van een baltsroep (3x10) vanaf verschillende locaties in het plangebied en in een straal van 250 meter rond het plangebied. Ook is de locatie eenmaal grondig onderzocht op gebruikssporen (uitwerpselen, braakballen, veren en nestplaatsen), hierbij zijn tevens de bomen onderzocht op eventuele holten die kunnen dienen als verblijfplaats. Kerkuilen reageren niet op het afspelen van baltsgeluiden. Daarom is gelet op jagende, krijsende en roestende vogels. Het onderzoek naar kerkuil vond gelijktijdig plaats met het onderzoek naar steenuil.

Tabel 2.2 Overzicht inventarisatiemomenten steenuil en kerkuil Jan Hooglandstraat 31, Olst

Datum	Periode-Temp-Weer	inventarisatiemethode
26 mrt 2018	20.30-00.00, 2°C, bewolkt, WNW2	Baltsroepen, zicht
19 apr 2018	20.00-00.30, 14°C, licht bewolkt, ZO2	Baltsroepen/gebruiksporen, zicht
28 apr 2018	21.30-00.00, 7°C, licht bewolkt, ZZW2	Baltsroepen, zicht

Huismus

Voor het huismusonderzoek zijn twee gerichte inventarisaties uitgevoerd (zie tabel 2.3). Voor het onderzoek zijn richtlijnen van de laatste versie van de Soortinventarisatieprotocollen Netwerk Groene Bureaus gevolgd. De inventarisaties zijn uitgevoerd door J. Mossink.

Tabel 2.3 Overzicht inventarisatiemomenten huismus Jan Hooglandstraat 31, Olst

Datum	Periode-Temp-Weer	Doelsoort inventarisatie
19 apr 2018	13.15-15.20, 25°C, zonnig, ZO2	Huismus
16 mei 2018	09.00-11.00, 14°C, bewolkt, NW3	Huismus

Gierzwaluw

Voor het gierzwaluwonderzoek zijn drie gerichte inventarisaties uitgevoerd (zie tabel 2.3). Voor het onderzoek zijn richtlijnen van de laatste versie van het Kennisdocument gierzwaluw van BIJ12 gevolgd. De inventarisaties zijn uitgevoerd door R. Harleman.

Tabel 2.4 Overzicht inventarisatiemomenten gierzwaluw Jan Hooglandstraat 31, Olst

Datum	Periode-Temp-Weer	Doelsoort inventarisatie
7 juni 2018	19.55-22.15, 25-23°C, zonnig, N1	Gierzwaluw
21 juni 2018	19.45-22.05, 14°C, bewolkt, NW3	Gierzwaluw
6 juli 2018	19.50-22.10, 24-21°C, halfbewolkt, NW2	Gierzwaluw

Marterachtigen

Het nader onderzoek naar marterachtigen (steenmarter, bunzing, wezel, hermelijn) is uitgevoerd met behulp van twee cameravallen (type Struikrover 3.5 met blik sardines als lokmiddel) en aanvullend vier sporenbuizen voor kleine marterachtigen. De Struikrover is een cameraval ontwikkeld door Matthijs Smaal van Stichting Struikrovers waarmee alle in Nederland voorkomende marterachtigen en andere predatoren zeer effectief gemonitord kunnen worden. Deze middelen zijn op 23 mei op kansrijke locaties (zowel binnen als buiten) geplaatst en op 25 juni opgehaald, een periode van 4,5 week. De onderzoeksperiode valt samen met het voortplantingsseizoen, de optimale periode om marterachtigen te inventariseren. Door de bewezen effectiviteit van de Struikrovers kan hierdoor met voldoende mate van zekerheid aan- of afwezigheid van marterachtigen worden aangetoond. Het marteronderzoek is uitgevoerd door R. Harleman en J. Mossink.

3. Resultaten inventarisaties

3.1 Verblijfplaatsen vleermuizen

Tijdens de eerste twee veldbezoeken zijn er door J. Mossink en P. Otte in het onderzoeksgebied

geen zomer- en kraamverblijfplaatsen van vleermuizen in de te slopen bebouwing aangetroffen. Ook tijdens de laatste twee veldbezoeken –uitgevoerd door P. Otte en L. Grote Gansey– zijn er geen verblijfplaatsen aangetroffen van vleermuizen in het te slopen pand. De bomen op het terrein zijn niet geschikt door boombewonende vleermuizen. Holtes, scheuren of losse stukken schors werden niet aangetroffen. Dit was overigens al tijdens de quickscan geconstateerd.

Tijdens de veldbezoeken zijn de gewone dwergvleermuis en laatvlieger waargenomen. Deze zijn foeragerend en baltsend waargenomen langs de randen van het plangebied bij alle inventarisatieronden (uitgezonderd laatvlieger, die niet werd aangetroffen in september). De waarnemingen duiden op een verblijfplaats van de gewone dwergvleermuis in de nabijheid. Tijdens veldbezoeken zijn geen in- of uitvliegende exemplaren waargenomen in de te slopen panden. Delen van het gebouw met gemetselde muren zijn in potentie zeer geschikt, vooral de oude schoorsteen, maar zijn niet in gebruik. Hoogstwaarschijnlijk komen de gesignaleerde soorten uit omliggende woningen en gebruiken het plangebied niet als verblijfplaats, maar als foerageergebied. Inderdaad werd tijdens de inventarisaties op 7 juni 2018 en 26 juni 2019 in de vrijstaande woning aan de Jan Hooglandstraat 23 een verblijfplaats van gewone dwergvleermuis vastgesteld. Later in het jaar werd de soort baltsend gesignaleerd rondom de woning. De waargenomen dieren vertoonden echter weinig belangstelling voor het plangebied en vertoonden zich niet of nauwelijks bij de fabriekshal of de bijgebouwen. Dit beeld bleef bij alle inventarisatieronden hetzelfde.

Tabel 3.1 Overzicht verblijfplaatsen vleermuizen Jan Hooglandstraat 31, Olst

Aantal	Soort	Betreft	Locatie
2	Gewone dwergvleermuis	zomer+baltsend	woning Jan Hooglandstr. 23 (buiten plangebied)

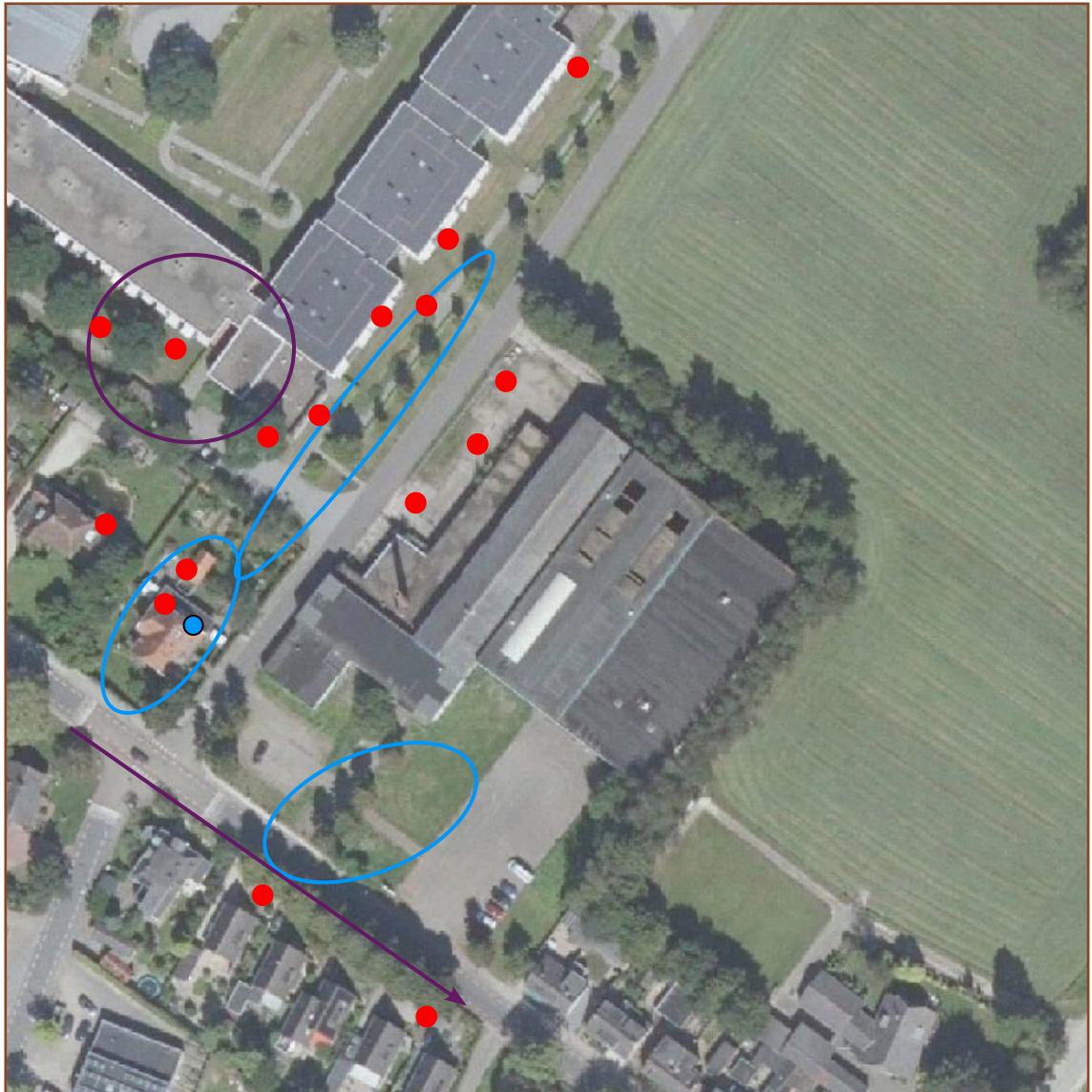
Dat de inventarisatie van het plangebied geen verblijfplaatsen van vleermuizen laat zien, is opvallend, maar niet bijzonder. In de directe omgeving zijn waarschijnlijk geschiktere locaties voorhanden met toegankelijke pannendaken en spouw. Mogelijk zijn de fabrieksgebouwen ongeschikter dan op voorhand (door ons) kon worden ingeschat (zie fotos 3.1 en verder). Door de vervallen staat is er mogelijk teveel invloed van tocht en licht op veel plekken.

Effecten vaste rust- en voortplantingsplaatsen vleermuizen

• In het te slopen pand zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. Ook sporen die duiden op gebruik, zoals uitwerpselen of prooiresten, werden niet gevonden. Wel zijn losse waarnemingen gedaan van de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger langs de randen van het terrein. Echter, dit betreffen geen in- of uitvliegende dieren rondom het te slopen pand. Van de voorgenomen sloop en herbouw gaat derhalve geen direct effect op vaste rust- of voortplantingsplaatsen uit.

3.2 Foeragegebied en vliegroutes vleermuizen

Tijdens de veldbezoeken zijn drie soorten vleermuizen foeragerend waargenomen, namelijk: gewone dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis. De gewone dwergvleermuis was actief tussen de fabriekshal en Averbergen en aan de zuidwestelijke rand van het plangebied. De soort was iedere inventarisatieronde foeragerend te vinden rondom de vrijstaande woning aan de Jan Hooglandstraat 23. De laatvlieger is vliegend waargenomen aan de zuidelijke kant van het plangebied langs de Jan Hooglandstraat. De rosse vleermuis is op afstand en hoog in de

Legenda

Afb. 3.6: Aanwezigheid van beschermde soorten in 2018. Bron ondergrond: PDOK-luchtfoto, 2016.

Verblijf-, foerageer- en vlieglocatie

	Gewone dwergvleermuis	
	Ruige dwergvleermuis	
	Laatvlieger	
	Rosse vleermuis	
	Huismus	
	Gierzwaluw	
	Spreeuw, Kauw...	
- ↑ lettercodering   ↑ Losse waarneming
- w = winter-; k = kraam-;
z = zomer-; p = paarverblijf

lucht overvliegend waargenomen, maar bleek moeilijk te localiseren. Deze beide laatste soorten toonden geen specifieke interesse in het plangebied en zijn uitsluitend passerend waargenomen.

De omgeving van het onderzoeksgebied blijkt rijk aan overvliegende en foeragerende soorten (zie tabel 3.2) en het zwaartepunt van de soorten ligt ten zuid/zuidwesten ervan. Het plangebied zelf is niet noemenswaardig in gebruik. Dit is op afbeelding 3.6 goed te zien. De foeragerende vleermuizen toonden evenmin belangstelling voor de beplanting en bomen in het plangebied. Deze blijken voor vleermuizen van geringe betekenis en werden incidenteel gebruikt. Alleen de begroeiing aan de zuidzijde van het pand wordt deels gebruikt als foerageergebied. Echter, dit betreft maar een klein onderdeel van het foerageergebied, en is zeker niet essentieel (gezien in groter verband). De overige terreindelen binnen het plangebied worden niet gebruikt als foerageergebied of vliegroute. De agrarische percelen zijn niet interessant voor vleermuizen. In de omgeving zijn meer geschikte alternatieve foerageergebieden voorhanden. Het voedsel van vleermuizen bestaat uit insecten die nachtelijk actief zijn. Deze insecten zijn vooral aanwezig rondom opstanden en wateren. Vleermuizen zullen sneller hier naar trekken en de agrarische percelen niet in gebruiken als foerageergebied.

Tabel 3.2 Overzicht foerageergebieden/vliegroutes vleermuizen Jan Hooglandstraat 31, Olst. De aantallen betreffen maximale aantallen per veldbezoek.

Aantal	Soort	Betreft	Locatie
3	Gewone dwergvleermuis	foeragerend	tussen fabriekshal en Averbergen, kortstondig
4	Gewone dwergvleermuis	foeragerend	zuid/zuidwest-rand plangebied
6	Laatvlieger	overvliegend	lineair langs zuidrand plangebied, vanuit westen
3	Rosse vleermuis	overvliegend	hoog en op afstand fabriekshal, snel

Een verklaring voor de geringe belangstelling van vleermuizen voor het plangebied als vliegroute of foerageergebied is niet eenvoudig te geven. De locatie lijkt in eerste instantie geschikt (gevarieerd, met stuctuurrijke delen, zie foto 3.1, 3.4 en 3.5), maar waarschijnlijk is het een gebrek aan nachtvlinders en andere insecten, waardoor de aantrekkingskracht laag is. Het kan ook zijn dat het groen in de omgeving (rondom de woningen en in straten) beter geschikt is óf dat de bezettingsgraad van vleermuizen in deze omgeving laag is, waardoor er veel potentieel geschikt terrein ongebruikt blijft.

Effecten

• Rondom het terrein is vrij veel activiteit van vleermuizen. De begroeiing aan de zuid- en westzijde wordt gebruikt als foerageergebied, slechts een klein deel daarvan ligt in het plangebied. Het verwijderen van deze begroeiing zal geen wezenlijk effect hebben op de functionele leefomgeving van gewone dwergvleermuis. In de nieuwe situatie zijn de mogelijkheden om te foerageren vermoedelijk groter dan in de bestaande situatie. Tuinen zijn normaal gesproken meer in trek dan open grasland, vooral wat dwergvleermuizen betreft. Daarbij zijn er in de directe omgeving momenteel al genoeg alternatieven voorhanden. Een eventueel negatief effect op foerageergebied dat van de ingreep zal uitgaan, is daardoor verwaarloosbaar.

• Door het gebruik van licht tijdens de sloop- en bouw werkzaamheden kan wél verstoring optreden op het foerageergebied en vliegroutes aan de randen van het plangebied.

Wanneer men niet tijdens schemering en 's nacht werkt en spaarzaam is met verlichting bij de werkzaamheden, zal hier geen negatief effect optreden. Kan verstoring niet voorkomen worden, dan dienen nadere maatregelen genomen te worden, zoals afscherpende (tijdelijke) wanden en is ecologische begeleiding en een ontheffing in het kader van de Wnb noodzakelijk.

• In de nieuwe situatie verandert er weinig. Door het gebruik van groen tussen de nieuw te bouwen woningen zal het plangebied ná uitvoer van de werkzaamheden in dezelfde (geringe) mate geschikt blijven als nu het geval is. Het is wel van belang dat de groenstructuur van de omgeving in stand blijft.

3.3 Verblijfplaatsen en leefgebied steenuil en kerkuil

Het pand en agrarische percelen zouden in potentie onderdeel kunnen zijn van een territorium van de steenuil. Enkele toegankelijke ruimtes in gevels lijken voldoende groot en donker om als nestplaats te dienen. De agrarische percelen met intensief agrarisch raagrasland zijn slechts marginaal geschikt als foerageergebied maar kunnen wel onderdeel zijn van een territorium. Het gaat dan voornamelijk om de overgangen tussen houtopstanden en struweel naar grasland. Tijdens de drie veldbezoeken zijn geen terugroepende steenuilen waargenomen in en rondom het te slopen pand. Het hardop afspelen van de baltsroep op en rondom het bij het plangebied behorende grasland gaf eveneens geen reactie. De Steenuil is op 19 april wel waargenomen buiten het plangebied, ten hoogte van de kruising Koekoeksweg - Koekoekspad. De uil reageerde op het afspelen van de baltsroep door enkele malen terug te roepen en via de bomenrij tot op ongeveer 10 meter afstand te komen, om daarna in de richting Koekoekspad te verdwijnen. Vermoedelijk bevindt zich ergens aan het Koekoekspad een nestplaats. De afstand van de waarneming tot het plangebied bedraagt ongeveer 200 meter. Het is onwaarschijnlijk dat het territorium overlapt met het plangebied. Voor de rest was er geen respons en geen enkele indicatie dat het pand en agrarische percelen in gebruik zijn door Steenuil of dat het terrein onderdeel uitmaakt van een territorium van deze soort. Tijdens het veldbezoek op 19 april (dat werd gebruikt om tijdens daglicht de gebouwen op sporen te onderzoeken) zijn geen gebruikssporen zoals uitwerpselen, braakballen, veren of nestplaatsen waargenomen. Ook werden de bomen geïnspecteerd. Ze bleken ongeschikt als verblijfplaats door het ontbreken van holten. Typische verblijfssporen of roestplekken werden niet aangetroffen.

Effecten

• In het plangebied zijn geen verblijfplaatsen van steenuil of kerkuil aangetroffen. Het terrein is ook geen wezenlijk onderdeel van een territorium van beide uilensoorten. Een negatief effect van de voorgenomen ingrepen op (leefgebied van) steenuil of kerkuil treedt niet op.

• De Steenuil is op enige afstand buiten het plangebied waargenomen. Echter is het territorium van deze steenuil niet gesitueerd rondom het plangebied. Het zwaartepunt ligt rondom het Koekoekspad, ruim 250 meter ten zuidoosten van de grens van het plangebied. Een negatief effect op dit territorium zal niet optreden.

3.4 Verblijfplaatsen en leefgebied huismus en gierzwaluw

Van de huismus en gierzwaluw zijn geen vaste, jaarrond beschermde verblijfplaatsen in het plangebied aangetroffen. In de wijk tussen Averbergen, Jan Hooglandstraat en spoorlijn werden tijdens beide veldbezoeken veelvuldig foeragerende en roepende huismussen waargenomen. Voor de vrijstaande woningen aan de Jan Hooglandstraat in de buurt van het plangebied geldt hetzelfde. De vrijstaande woningen zijn in het algemeen zeer geschikt als nestlocatie door toegankelijke ruimtes onder het pannendak en relatief veel geschikt groen in de tuinen. Tijdens beide inventarisatierondes werd incidenteel door één of enkele exemplaren kortstondig op het verruigde terrein ten westen van de fabriekshal gezocht naar onkruidzaden. Tweemaal vloog een exemplaar via een kapotte ruit de hal in om na enkele minuten weer terug te keren richting de woningen aan de Averbergen. In de te slopen bebouwing werden geen mussennesten gevonden. Van broedindicerend gedrag zoals zingende mannetjes of aanwezigheid van paartjes was evenmin sprake, terwijl op hetzelfde moment in de omgeving wel veel soortgelijke activiteit kon worden vastgesteld. Door natuurinclusief te bouwen kan ook de lokale huismuspopulatie versterkt worden. Dit kan bijvoorbeeld door ruimtes onder pannendaken deels toegankelijk te maken voor nestgelegenheid. Het is voor mussen wel van belang dat ook andere essentiële onderdelen zoals dichte heesters en hagen (schuil- en slaapplekken), foerageergelegenheid en mogelijkheden voor stofbaden aanwezig zijn.

Gierzwaluwen daalden tijdens de inventarisaties geen enkele keer af richting het gebouw. Hoog boven het plangebied waren regelmatig kleine aantallen foeragerende gierzwaluwen te zien. Afdalende, gierende dieren waren later op de avond in het centrum van Olst te zien tijdens alle veldbezoeken. Mogelijk broeden de dieren ook elders in woonwijken ten westen van de spoorlijn. Omdat de nestlocaties op ruime afstand van het plangebied liggen is geen nader onderzoek gedaan naar de exacte locaties van deze verblijfplaatsen. Het plangebied heeft in de huidige vorm geen wezenlijke functie voor gierzwaluwen. De realisatie van een woonwijk biedt mogelijk kansen om de lokale populatie te versterken door nestgelegenheid in de bebouwing aan te bieden. Dit is maatwerk maar vaak relatief eenvoudig en goedkoop te bewerkstelligen. Ingemetselde neststenen en het toegankelijk maken van ruimtes achter betimmeringen zijn veelvoorkomende opties die elders al met succes zijn toegepast. Enige expertise is wel vereist om te bepalen welke maatregelen kans maken en waar en hoe deze kunnen worden toegepast.

3.5 Marterachtigen en egel

Nadat de camera's en sporenbuizen ruim een maand werkzaam zijn geweest op de locatie zijn op 26 juni de beelden geanalyseerd. Steenmarter, wezel, bunzing of hermelijn komen niet op de beelden voor. Op 10 juli 2018 werd tijdens de vleermuisinventarisatie een steenmarter waargenomen in de groenstrook achter Jan Hooglandstraat 23, op zeer korte afstand van het plangebied. Blijkbaar speelt het plangebied geen rol in het leefgebied van dit dier, ondanks het feit dat de bebouwing en naastgelegen ruigte zeer geschikt lijken voor de steenmarter. Andere dieren werden veelvuldig gefotografeerd door de camera's, eventuele marters zouden met zekerheid ook geregistreerd zijn. Waargenomen soorten betreffen onder andere: egel, huiskat, rosse woelmuis, bosmuis, huisspitsmuis, merel, roodborst en vink. De camera in het gebouw registreerde een gewone pad en een merel maar verder geen gewervelden terwijl we

bijvoorbeeld ook muisachtigen en insecteneters zouden verwachten. Wellicht speelt mee dat de bebouwing inmiddels leeg staat en er geen voedselaanbod (meer) is.

Afb. 3.1: Één van de Struikrovercamera's, verdekt opgesteld op een kansrijke plek om marters te spotten.

Afb. 3.2: Huiskat op de camera buiten op het terrein.

Afb. 3.3: Spitsmuis, gefotografeerd door de cameraval in de ruigte achter het pand. Naast spitsmuizen werden o.a. bosmuis, rosse woelmuis en zangvogels geregistreerd.

Afb. 3.4: Gewone pad op camera in het pand.

4. Conclusies en advies

Het aanvullende onderzoek naar beschermde soorten en soortgoepen leverde samengevat de volgende bevindingen en adviezen op:

4.1 Vleermuizen

- De bebouwing en bomen op het terrein zijn niet in gebruik als verblijfplaats voor vleermuizen. De betekenis als foerageergebied of vliegroute is beperkt. Voor de relatief kleine aantallen gewone dwergvleermuizen die in het plangebied werden aangetroffen zijn voldoende alternatieven in de omgeving voorhanden. Sloop van de bebouwing en herinrichting van het terrein leidt in principe niet tot overtreding van de Wet natuurbescherming. Voorkom wel externe effecten door lichtverstoring, zie volgende punt. De gewenste situatie biedt in potentie mogelijkheden voor vleermuizen. Door natuurinclusief te bouwen kunnen verblijfplaatsen voor soorten als gewone dwergvleermuis en laatvlieger gecreëerd worden om de lokale populaties te versterken. Mocht hiervoor gekozen worden dan verdient het aanbeveling om een vleermuisdeskundige te raadplegen om de kans op succes te vergroten.
- Door het gebruik van licht tijdens de sloop- en bouw werkzaamheden kan wél verstoring optreden voor het foerageergebied en vliegroutes van vleermuizen (Gewone dwergvleermuis en laatvlieger) aan de randen van het plangebied. Gewone dwergvleermuis en laatvlieger zijn matig gevoelig voor lichtverstoring maar worden ook wel jagend bij lantaarnpalen gezien. Vanuit de zorgplicht dient verstoring redelijkerwijs zoveel mogelijk voorkomen te worden. Werk bijvoorbeeld zoveel mogelijk tussen zonsopkomst en zonsondergang, wees spaarzaam met verlichting, voorkom uitstraling van strooilicht naar de omgeving door gebruik van afschermd armaturen, beperk de verlichtingshoogte tot maximaal 3 meter en/of pas amberkleurige, vleermuisvriendelijke verlichting toe.
- Bij de nieuwe inrichting moet lichtverstoring langs de randen en naar buiten toe voorkomen worden om negatieve effecten op passerende en foeragerende vleermuizen te voorkomen. Dit betekent dat de plaatsing, de intensiteit en de stralingsrichting van buitenlampen zodanig moet zijn dat er geen verstoring van strooilicht plaatsvindt. Dit kan door middel van aangepaste armaturen, vleermuisvriendelijke verlichting of simpelweg spaarzaam zijn met verlichting. De verlichting dient te allen tijde naar beneden gericht te zijn en niet gericht naar de buitenzijde van het gebied.
- Bij sloop van potentieel geschikte gebouwen raden we altijd aan om 'vleermuisvriendelijk' te slopen. Er bestaat namelijk altijd een kans dat er toch tussentijds vleermuizen hun intrek in het gebouw nemen. In dit geval zou het voorzichtig lostrekken van de dakdelen om lichtinval en tocht in de spouw te creëren minimaal twee dagen voor de sloop en het bij aanvang van de sloop voorzichtig verwijderen van pakweg de bovenste meter van het buitenspouwblad afdoende moeten zijn om dieren de kans te geven te vluchten, mochten deze er toch onverhoopt zitten.

4.2 Steenuil en kerkuil

- Het terrein is niet in gebruik door steenuil, niet als rust- of verblijfplaats en niet als onderdeel van een territorium (van in de omgeving verblijvende steenuilen). Een effect van de

voorgenomen ingreep op de functionele leefomgeving van de steenuil treedt niet op. De ingreep leidt op dit vlak niet tot overtreding van de Wet natuurbescherming.

- Het plangebied vormt geen wezenlijk onderdeel van de functionele leefomgeving van kerkuilen. Tijdens geen van de inventarisaties zijn kerkuilen of sporen aangetroffen in het plangebied. Het is niet uit te sluiten dat kerkuilen incidenteel gebruik maken van het plangebied. In de nieuwe situatie wordt het terrein nagenoeg ongeschikt voor kerkuilen. Omdat het plangebied in huidige staat al geen rol van betekenis speelt is er geen sprake van aantasting van functionele leefomgeving en zijn mitigerende maatregelen of een ontheffingsaanvraag voor de kerkuil niet aan de orde.

4.3 Huismus

- Huismussen foerageren incidenteel in het westelijk deel van het plangebied. Het plangebied is nauwelijks betekenis voor huismussen, de voorgenomen ontwikkeling leidt niet tot significante aantasting van de functionele leefomgeving. In de aangrenzende woonwijk komt de huismus in redelijke aantallen voor. Door natuurinclusief te bouwen kan ook de lokale huismuspopulatie versterkt worden. Dit kan bijvoorbeeld door ruimtes onder pannendaken deels toegankelijk te maken voor nestgelegenheid. Het is voor mussen wel van belang dat ook andere essentiële onderdelen zoals dichte heesters en hagen (schuil- en slaapplekken), foerageergelegenheid en mogelijkheden voor stofbaden aanwezig zijn.

4.4 Gierzwaluw

- Het plangebied heeft in de huidige vorm geen betekenis voor gierzwaluwen. De sloop, herinrichting en nieuwbouw leiden niet tot negatieve effecten op gierzwaluwen. De realisatie van een woonwijk biedt mogelijk kansen om de lokale populatie te versterken door nestgelegenheid in de bebouwing aan te bieden. Dit is maatwerk maar vaak relatief eenvoudig en goedkoop te bewerkstelligen. Ingemetselde neststenen en het toegankelijk maken van ruimtes achter betimmeringen zijn veelvoorkomende opties die elders al met succes zijn toegepast. Enige expertise is wel vereist om te bepalen welke maatregelen kans maken en waar en hoe deze kunnen worden toegepast.

Marterachtigen

- Binnen de begrenzing van het plangebied is geen activiteit van marterachtigen vastgesteld. De voorgenomen ontwikkelingen hebben geen invloed op de functionele leefomgeving van steenmarter, wezel, hermelijn en bunzing. Ten aanzien van marterachtigen zijn derhalve geen verdere acties vereist.

Algemeen

- Uiteraard geldt bij de uitvoering de algemene zorgplicht en overige aanbevelingen die volgen uit de quickscan. Dit laatste betreft met name de aanwezigheid van algemene broedvogels tijdens het broedseizoen, zoals zwarte kraai in de schoorsteen en zangvogels en duiven in houtwal en struweel. Voor de egel dient een ecologisch werkprotocol te worden opgesteld.